

ta boj čez morje v daleke kraje, da bi poslednja Srbska moč vgasnila na ptujem sveti, a jaz“ — vdaril se je po čelu — „gluhoslepi krt nisem videl, nisem slišal ničesar; — da, poginil nam je, na veke je Srbski poginil vojvoda Milan Topličanin, a meni je umrl drag pobratim“ — dejal je, zakril obličje si globoko žalosten — in žaloval je nekoliko časa, ni ga probudil iz te bolesti spremljevalec: „uh, te ženske, te ženske“, — govoril je zopet dalje vojvoda, ko je bil odkril obličje, glas se mu je tresel — ne vsled bolesti, temuč zbog notranje zlosti, in krčil je pesti o svoji jezi, „koliko nevihte so že navalile na narod in na domovino! A ta car Lazar, da je stokrat umrl za domovino in za vero, ne zadostil bi bil svojemu grehu, ker je splodil taki hčeri, kakoršni ste Mara in Milica, pa takovega sina, kakoršen je Štepan Lazarjević, ki je hladen do narodove slave in do domovinske svobode, svoji sestri na ljubo pa ugaja volji najgnusnejšega Mohamedana, tega Bajazeta! — Hoj!“ — vskriknil je še glasnejše — „kakor gotovo je Bog nad nami“ — dvignil je desnico — „tako gotovo vas zadene Božja osveta, jaz bodem pa njena roka!“

„Pa moj meč, z vso svojo močjo ti bodem jaz pomagat“ — pristavil je Jefrem z važnim glasom in podal mu desnico.

„Amen!“ — zatrdil je vojvoda prijel junakovo desnico, vroče stisnil jo in iskreno pogledal mu v obraz.

„A kaj uničiš zdaj?“ — povprašal je junak po nekolikih trenutkih.

„S Topličaninom spregovorim, zato da zvem kako globoko je že pogreznil se v mrežo svoje zapeljivke“ — odgovoril je vojvoda; — „tako globoko vendar še ni vdrl se, da bi kanljiv obraz pokazal meni, svojemu pobratimu, a potlej še le bodem znal, kaj bode dalje dal Gospod Bog.“

„Prav je to“ — pritegnil je Jefrem — „učini tako, a kakor sem bil jaz dosle poslužen, tako bodem tudi posle do čela pokoren tvojim ukazom, zmerom veren naši sveti zavezi.“

„Znam to — znam“ — prikimal je vojvoda z glavo — saj nisva ne ti, ne jaz dosle poznala nobenega zapeljivega glasú, nobene zapeljive ženske, ki je človeštvu prokletstvo že od svojega početka.“

A zopet sta šla dalje in bližala se mestu, ki je bilo samo še kakih tri do štiri sto korakov daleč.

„Hm!“ — govoril je na poti Kazančić — „kako slavni vojščaki so ti naši ljudje; od našega tabora prav do mesta je vse pusto in prazno, da nihče nima nič dela tam, in brez ukaza nihče ne zapusti svojega šotora; ali kakov je pogled ta?! — kako vrešče in kako se te poganske „orde“ gnjetó med mestom in taborom! Sramota je boj v družbi s takimi ljudmi brez vsakršne kazni in brez vsakojake bojazni.“

„Brez kazni se tudi meni zdi, da je ta ljud“ — potrdil je Jefrem, ki je bistro gledal naravnost k taboru Azijskih narodov — „ali takega, kakoršen je danes, nisem videl še; čuj, kako hrmi! — gleda, kolika gruča se ga tlači k mestu — kako grozno dviga roke in kako mu orožje gorí nad glavami!“ — govoril je urnejše in urnejše, rastla je njegova radovednost, zato je pospešil svoje korake. „Hahoj, hahoj, vojvoda!“ — vskliknil je radostno, vstavil se je in tlesknil je z rokama — „dej, tvoje prerokovanje se resniči! — Bisurmanje so se uprli svojemu sultanu!“

„Sveti Sava, kdo bi bil veroval, da se bode tako brzo vresničilo to?!“ — kriknil je radostno Kazančić. „Oj, le tako naj zori to naprej, le naprej, mladiči!“ — klical je glasno, kakor bi bil želel, da bi ga slišali razburjeni Osmanje; „sicer ste še surova množina, ali zdaj vas vodi sveti Srbski angelj. Hodi, Jefrem, da nama ne zgine nobeden vstajajočih prizorov! Hoho! to je sul-

tan — padisah, rad bi nas prikoval k svoji stolici (fuss-schemmel), pa mora sam svojih ljudi bati se; ne bode nam gospodaril dolgo časa!“

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Iz samostana (kloštra) Trapistov Marije-Zvezde v Bosni ima „Danica“ dopis, iz katerega je razvidno, da je ondi zdaj 46 Trapistov s priorom. Po rojstnem kraju se ti šest in štirideseteri močje delé v naslednje dežele in okrajine: Dunajčani so 3, Spodnje-avstrijancev 5, Gornje-avstrijanci 3, Badenci 4, Virtenberžana 2, obrenska Prusa 2, pruska Šlezaka 2, Hrvat 1, Moravec 6, Šlezak 1, Oger 1, Parci 4, Korošec 1, Štirci 3, Holandec 1, Francoz 1, Lah 1, Kranjca 2, Predarlci 3. Po svojem poprešnjem stanu in opraviilih so bili: kmetje, hlapci, strežaji, bogoslovci, gimnazijci, profesorji, kaplani, župniki, redovniki, puščavniki, cerkveniki, mizarji, čevljarji, krojači, zidarji, slikarji, tapecirarji, peki, kotlarji, ključarji, klepači, sobni malarji, tovarni delavci, mlinarji, čokoladarji, tkavci, juristi, jezuitovski patri, bukvozezi, košarji, vojaki, plemenitaši, veliki in mali posestniki, vrtnarji, učitelji, vrvarji, vinski pisarji. Enako raznoteri smo po jeziki. Ondi imajo: češčino, madjarščino, francozščino, štirščino in kranjščino, flamenščino, laščino, bošnjaščino, latinščino, nemščino, poljščino, furlanščino, hrvaščino. Ako se bo dalje tako vršilo, treba bi bilo, da zopet Mezofanti vstane iz groba za tolmača. Tudi po starosti delajo ti 46teri dolgo stopnjo; ljudi imamo od 14. pa do 60. leta, še celo 60letnih novincev. Od vsih teh jih je 16 v koru, tedaj belo oblečenih, in med njimi 7 mašnikov. Trideset jih je bratov lajikov z rujavim habitom. Pri tolikih ljudeh in rokodelcih se nam vendar pogreša še mnogoterih delavcev. Še zmeraj več zidarjev, več krojačev in mizarjev, in vsaj še enega kolarja bi mógli imeti. Tudi za poljsko delo, oranje itd. nam še manjka bratov. Ako bi jih sami dosti imeli, ne bilo bi nam treba tujim rokodelcem toliko denarja dajati in zamogli bi s temi dninarji marsikaj družega dobrega doseči. — Naj temu poročilu iz Bosne dostavimo mi še to-le zgodovinsko črtico. 34 ur od Pariza v Normandiji ležeči, od gozdov in pečin obdani dolini je Rotrou, grof Perheski, že leta 1140. ne dalječ od Montagne samostan Cistercienzev ustanovil, ki ga je po sila ozkem in težavnem vhodu v to dolino „La Trappe“, to je, po naše loputo ali loputnico (Fallthür) imenoval. Nobena cesta ni peljala v to sotesko; kdor ni hotel poti zgrešiti tje, moral se je ravnati po stanji solnca in po znamenjih dreves. Kakor je grozna tihota kraljevala v tej puščavi, tako molčeči so morali tudi samostanci Trappisti biti, ki niso smeli družega med seboj govoriti, kakor „memento mori“ (spominjaj se smrti), ko je drug družega srečal. In tako je še danes. Ko je revolucija Trappiste prognala iz Francoskega, so se preselili na Nemško, Angleško, Švico, Belgijo, Rusko itd. 1816. leta so se vrnili zopet v La Trappe nazaj. V Mariji-Zvezdi v Bosni je zdaj tudi samostan Trapistov.

Politične stvari.

O Miriditih.

Na zemljevidih, celó najboljših, ki so se res le gori na Nemškem ali k večemu na Dunaji na svitlo dajali, je dežela Miriditov le površno zaznamovana. Temu se ne bo čudil nihče, kdor vé, da Nemški, Laški, Francoski in drugi neslovanski zemljepisci pač vsako

vas svoje dežele v zemljevidu natančno zaznamovajo, slovanske kraljevine in dežele pa, če prav obsegajo po več tisuč štirjaških milj, le s par imeni mest ali velikih rek izpolnijo. Nemci, Francozi, Lahi in drugi se namreč brigajo jako malo za dežele „tam doli na jugu, kjer bivajo narodi, ki mjila in robcev ne poznajo“. Posamesni učenjaki, ki niso vneti toliko za narodnost, kolikor za učenost, niso imeli prilike, onih dežel na drobno pregledati, ker Turška vlada takim ljudem ni šla na roko, pa tudi sama ni sestavila natančnega zemljevida svojih dežel.

Zato je iz zemljevidov Turške zemlje le toliko razvidno, da dežela Miriditov leži med malima, v Jadransko morje se stekajočima rekama Mati in Ržan; med tema je dežela polna gričev, divjih pustotin in razkosanih skalnatih sotesk ter visokih gorá, na katerih je še v sredi poletja najti snegá.

Zemljepisci še niso hodili po dolinah in v soteskah skritih vaseh tega kraja, tedaj se zaradi tega in ker še Turčija ni popolnoma seštelala prebivalcev, njih število more le površno določiti. Podlaga temu številu je število vojakov, katere je prejšnji Miridiški knez Bib-Doda pred 15 leti dal Omer-paši v boj zoper Črnogorce in Hercegovince. Teh je bilo 10.200 mož. Ker pri tem gorjanskem narodu o vojnem času vsak mož od 18. do 60. leta mora biti vojak, bi potem znašalo število prebivalcev k večjemu 100.000 ljudi. V tej številki so pa ne le pravi Miriditi, ampak tudi njihovi sosede katoliške vere zapopadeni.

Jedro prebivalcev Albanije so „Arnavti“, katerih prva domovina je na jugu Kavkaza, med Kaspiškim morjem in reko Kur. V svojem jeziku se „Arnavti“ imenujejo „Štipetari“. Ločeni so na Krasaških gorah v dve stranki, ki se vkljub enake narodnosti in enacega jezika hudo preganjate: severni rodovi so rimsko-katoliški „Gegi“, med katerimi so Miriditi najmočnejši; južnejši narod so grško-nezedinjeni Toski. Nekaj Toskov, pa tudi Gegov je pristopilo sčasoma k mohamedanski veri. To so večidel meščani in prebivalci primorskih Albanskih pokrajin, ki se Turškemu pritisku niso mogli umakniti. Ti mohamedanski Albanci, Gegi in Toski so dandanes pravi Arnavti, ki dajo Turku najboljše bašibozuke — prave zverine v človeški obliki. Renegati so po vsem svetu najbolj divji.

Tudi o Miriditih se govori, da so kruti, vsemu, kar je novo, nasprotni, vsakemu tujcu nezaupni, babje-verní in slepo vneti za vero. Al kateri narod, ki živi v svojih hribih, odločen od človeštva, je drugačen? Posebno ta narod obkoljajo in zalezujejo sovražni, pošeljni sosede neprenehoma že štiri stoletja in vedno se je moral boriti za svoje življenje, svobodo in vero.

Še celó njihovi sovražniki — in sovražniki so jim vsi sosedni nekatoliški narodi: Črnogorci, Toski (Arnavti), Srbi, Zinzari itd. — morajo hvaliti Miridite zaradi njihove treznosti, zmernosti in hrabrosti do smrti. Turki so večkrat poskusili vsaditi polomesec v planine Miriditov, a zastonj! Mali narod branil se je s takim pogumom, da so dušmanini slednjič morali odjenjati od svojih poskušinj, da bi si podjarmili ta narod, morda tudi zavoljo tega, ker pri teh ljudeh ni kaj posebnega dobiti. Sedanji knez je sin Bib-Dodov, Prenk, katerega so Turki do lanskega leta imeli vjetega v Carigradu za poroka, da Miriditi v sedanjem boji ostanejo mirni. Vsled odločnega zahtevanja pa so ga spustili — in to je dokaz, da Turki imajo pred Miriditi velik strah.

V sedanjih homatijah so bili Miriditi pri miru, še le zadnji čas je po svetu glas počil, da so prijeli za orožje ter Turške posadke po Puških gorah napadli. Čeravno so nekateri listi celó o bitvah v severni Albaniji pisali, vendar taka poročila niso zeló verjetna —

že zato ne, ker katoliški Miriditi in pravoslavni Črnogorci in Srbi drug drugemu zavoljo vere ne morejo trpeti. Mogoče, da se je to sovraštvo v najnovejšem času nekoliko ohladilo, ker so Črnogorci razdžali trdnjavo Medun, katera je bila Miriditom zeló na poti, če bi se bili hoteli združiti z njimi. Ali pa bodo Miriditi sami od sebe potegnili s Črnogorci, to bo pokazala prihodnost, če Črnogorci ne sklenejo miru s Turkom.

Velik vpliv do Miridiškega ljudstva ima duhovščina, večidel frančiškani, ki se skoro vsi odgojujejo v Rimu v zavodu „collegium de propaganda fide“. Cerkveno so vse duhovske službe odvisne od zedinjene nadškofije Duracio-Alesijiski, nadškof ima častno stopinjo generalvikarja papeževih misijonov v Albaniji. Po več cerkvah, kakor v Oroži, Kelmetu, Kotrijah, Mistji itd. se pri maši moli za Njegovo Veličanstvo Avstrijskega cesarja in kralja Franca Jožefa I. Avstrijski cesar je res že večkrat obdaril cerkve in duhovščino po Albaniji, in misijoni se zavoljo revščine po deželi morejo ohraniti le po vnanjih podporah.

Pridelka je v deželi komaj toliko, kolikor prebivalci sami za-se potrebujejo. Malo riža, ječmena, dinj, buč in divji žefran — to je vse, kar tu raste memo tobaka, ki se prav dober pridelava. Konji so odlični po živahnosti in lepi rasti. Oslov se vidi veliko, po močvirnih krajih je mnogo bivolv. Za lovca je dežela bogata. Največ je orlov, povodnjih rac, kljunačev, rangarjev, divjih rac in po Matiški planjavi mnogo sokolov.

Duševna izobraženost naroda je na nizki stopinji, kakor pod Turkom povsod. Vendar popevajo v pesmah Miridiškega junaka Jurija Kastriotiča kot „ščit Evrope zoper napade Turčinov“. Druge pesmi slavé junastvo kneževiča Muse iz Klisure, rojstnega kraja znanega paše Janinskega. Ljudski godci spremljajo svoje pesme s tamburicami, po plemenitaških hišah pa se sliši „gaval“, bezgova piščalka.

Miridit je srednje postave, močan, čokat. Velikih ljudi je le malo. Ženske so majhne, ne lepe, umazane, moški ravnajo z njimi tako, kakor Črnogorci. V obleki se ne razločijo od drugih Albancev. Narodno fustanelo, ozki životnik, plahtajoči plašč in rudeči fes (ne Turški, ampak s kapico na vrhu), so jim obleka. Turšični kruh je, kakor vsem prebivalcem Turških pokrajin, Miriditom vsakdanja hrana.

S tem so Miriditi vsaj površno opisani. Morda bodo zdaj vsi ti južni narodi obrnili več pozornosti na-se, da bo tako mogoče, še kaj več izvedeti o njih.

Naši dopisi.

V Gorici 1. aprila. — Danes je dan, ki ga je naredil Gospod — dan veselja (Vélika noč) — kedo bi hotel tedaj danes biti čeméren?! Tudi naše ulice in njihove krstne botre — mestne očete — pustimo danes v miru. In to tem bolj, ker me je nejevolja zaradi „Travnika“ v zadnjem dopisu zapeljala, da sem nekaj narobe sporočil. Pisal sem, da nove ulične plošče so modre in napisi na njih beli. Kam sem gledal? Plošče so bele, porcelanaste, modro obrobljene, in napisi modri. To ste naši mestni barvi. Sicer pa je, kakor sem že potožil, vsa modrost uliškega preminjenja v tem, da so nam — „Travnik“ vzeli, drugemu je malo novega — razen nekaterih novih ulic, ki so res novih imen potrebovale. In tu sem se spet vjel v poslednjem dopisu — rekoč, da moja ulica nima še uradnega imena. Prav pred nos so mi zdaj dejali novo tablico z napisom: „via del Giardino“. To imé je pametno, saj smo že sami poprej ulico tako imenovali. — Uni pot sem tudi rekel, da je smešno novo imé starega „Studenca“ = „Acquedotto“. V uradnem